

rat, quem aliqui præ foribus; omnes sensere con-
sistentes intrinsecus. Cui discessuro multi utriusque
sexus valedicere convenerant, gemitusque dabant
et lacrymas.

Sed videns unus fratrum diutina virum Dei
agonia fatigari, tactus divino instinctu, egredi
cunctos hortatur. Dum paululum ergo respirasset
ille, miro petiit cum affectu Dominici corporis
et sanguinis viaticum, accepit, gratias egit. Deinde
sublatis in cœlum manibus et oculis, dum sapius
iterasset: *Domine, Domine, miserere populo tuo*
(*Esth.* xiii), dilecto jam pulsante, surrexit aperire
ei, atque muniis fatigatum divinis feliciter reddidit
spiritum. Manibus ergo angelicis in via deductus
est mirabili. Et quia hic esurierat et sitierat justitiam,
cum veste nuptiali intromissus ad cœnam agni epu-
tatur in mensa beatæ ac perpetuæ satiei

Ut patuisset omnibus, quam purus, quam inno-
eens vixerat Tiebaldus, quamdam futuræ gloriæ
resurrectionis ac demutatæ naturam carnis præ-
tulit. Micabat itaque liliis candidius, aromatum
redolebat areolis suavius. Quem exsequiis hono-
ratum solemnibus multisque commendatum lacrynis
honesto condidere fideles sarcophago, quoad
in restitutionis die refloreat ad incorruptionem
æternitque accipiat candoris stolam duplicem. Trans-
iit ii Kal. Julias, indictione vi, imperante Hein-
rico Heinrici filio Augusti secundi, cujus præconia
meritorum, crebra quæ per illum nunc usque fiunt,
loquuntur miracula, populorumque frequentis ejus
memoria celebris est.

Denique sacri cineres illius a sorore postmodum
in Gallias translati sunt, plurimamque pluribus nu-
ruere in locis venerationem.

REINERI MONACHI

DE CONFLICTU DUORUM DUCUM ET ANIMARUM

MIRABILI REVELATIONE

Ac de milite captivo per salutarem hostiam liberato

LIBELLI DUO.

D. Bern. PEZIUS ubi supra, col. 109, ex eodem ms.)

EPIGRAMMA SEQUENTIS OPUSCULI.

Quæ scribimus, o amice, ducis grata plurimum,
Sensu licet atque dictis valeant quam minimum.
Sed qui corde liquens alto verbis stillas aureis,
Nostris quid te tam sedulo acclinas testaceis?
Te sapphiri, te smaragdi collustrant scientiæ,
Tantum nostræ quidnam placet glareæ miseræ?
Affectu certe traheris. Squalemus ingenio,
Nec scribere piget tamen, quia vertis serio.
Ergo sume, quod ad legem texui versificam,
Nec dubita. Cluniaci hanc abbas asseruit
Monachica sanctitate Majolus qui claruit,
Inter duos gesta duces rem sane mirificam.
Quippe bella duces ipsi cum versarent gravia,
Hic eorum forte Pater subiit confinia,
Dumque lustrans abbatias studeret negotiis,
Est abductus a militum captivus custodiis,
Ac tum certis complurium didicit relatiis,
Defunctorum quæ retulit vias ex spiritibus.

C Hæc uno tibi primitus libello disscrui.
Post aliud æque dignum altero subtextui
De captivo scilicet ab hostibus milite
Sacram Christi per hostiam servato insolite.
Quibus tanquam charitatis tu fave pignoribus
Mutique ut amoris pergratis obsidibus.
Nam quoniam hæc dierum sudavi curriculo,
Nec non verus quater centum indidi opusculo.
Quin etiam bis tricenos, bisque denos addidi:
Sed hos quia maturabas, minus cultos edidi,
Exscribensque communiter tuo quæque libitu
Admisi poetico synalæphas passim ritu.
At scribendi si cessasses otium morosius,
Carmen plane pervenisset nostrum castigatius.
Qualecunque tamen illud, dignanter accipias.
D Solus habe, solus lege, celesque ineptias.
Et virtutum qui rutilas gemmis multiplicibus,
Unius vel carbunculi, ad nos jace radium.

EJUSDEM PROEMIOLUM.

Ausurus 'majora, prius pertento minora,'
 Ingeniumque brevi rude nunc insuesco relatu,
 Ne mihi materia sit latior, inde verenda.
 Equore nauta manum sic explorat breviora,

A Cum rucibus cœptis prius artem comparat usq.,
 Quam velit undoso committere vela profundo.
 Nec vero phaleris modo, sive leporibus utar :
 Est potius studio simplex ac lucidus ordo.

LIBELLUS PRIMUS.

De conflictu duorum ducum et animarum mirabili revelatione.

Ergo duces olim viguisse duo memorantur,
 Alter Sicanis, Sardois alter in oris,
 Illic erat Eusebius, Ostorgius ille vocatus,
 Cui virtus etiam major, numerosius agmen,
 Divitiæ plures, magis amplificata potestas.
 Sed morum dote Sardus potiore vigebat,
 Job similis sancto nulla bonitate carebat :
 Pro vita functis tamen adprime studiosus
 Jugibus obsequiis complacere Deitatem
 Ecclesiis plura vel egenis extruendo,
 Atque frequentari sacra missarum faciendo,
 Quo vita, requie fruerentur perpetuali.
 Hunc ex subjectis elegerat urbibus unam,
 Quæ cultu melior, reditu locupletior esset,
 Atque dicarat eam Christo, membris quoque Christi
 Debilibus duntaxat, egenis ac peregrinis,
 Ad quam confluerent velut ad pietatis asilum,
 Illic requieturi, sumptus, vestes habituri,
 Usibus inde suis nil prorsus eo retinente,
 Cunctos quin potius quæ parebat regionis
 Conduci decimas istuc faciente quotannis.
 Nec vero tantæ, tam faustæ sedibus urbis
 Munia divini deerant vitalia cultus,
 Nocte, dieque per ecclesias celebratio laudum
 Et pia missarum vulgo fervebat agenda.
 Sic igitur nardo pietatis quam pretiosa
 Suavibus ungentis devotæ sedullitatis
 Vir perlustris inungebat vestigia Christi
 Quæ sunt minimis, fieri sibi testificantis :
 Nam sua sunt, membra licet ejus corporis una.
 Denique ut illius evangelicæ mulieris
 Nardus aromatica miros aspersit odores :
 Hujus sic etiam studium memorabile justî
 Spiramenta bonæ quoquo versus dedit auræ,
 Donec et arcinos superum penetrando recessus
 Ipsos emeruit summæ olfactus Deitatis.
 Et quanti fuerit, quam suavis, odora, placensque,
 Clarius est luce; quia non modo profuit illi,
 Quin etiam multis tulit emolumenta salutis,
 Ut facie rerum jam fiet et ordine notum.

Cum traherent igitur longæ configia rixæ,
 Alteratroque duces dicti bello quaterentur,
 Laidias Siculus contra, fraudemque paravit,

B Dispositamque Deo, vel subsidiis animarum
 Aggressu cepit subito, quam diximus, urbem,
 Infestamque satellitio sub jura coegit.
 Proh vehemens et raptor iniquus lædere facto
 Qui veritus non sit tam degeneri pietatem,
 Nec non obsequiis temerare dicata supernis !
 Eusebium rumor absentem percussit iste,
 Nubila mœroris animo contraxit et ore,
 Utpote qui parte mallet regni caruisse
 Tam claræ sibi, tam claræ quam mœnibus urbis,
 Appellare Dei quam crebrius ipse soletet.
 Attamen in Dominum spem jactans et meditatur
 Præsumensque sibi proventus adfore faustos,
 Convocat in cœtum socios fidasque cohortes,
 Excitat hortatu, firmat dubios ratione.

C Equid, ait, socii, quid vos censetis amici ?
 Emoveatne Dei vestras injuria mentes ?
 Prælo quod cupidus illi, quæ contuleramus
 Abripuit fraude, vi nititur et retinere :
 Virtutis minime ferat hoc industria vestræ.
 Justitiam zelemur, et hosti congregiamur :
 Justitia tuti victores efficiemur.
 Sin aliud placitum justæ fuerit Deitati,
 Utiliter, laudabiliter sic emoremur.
 Namque statu vitæ sustollet labe carentis
 Cujus pro causa nos contigerit cecidisse,
 Et corruptibilem morti vitam exposuisse.
 Condecet ergo manus ad fortia mittere fortes,
 Ut quo res gravior, graviora pericula pulsant,
 Elucescat eo virtus, animique probentur.

D Nec vobis equidem bellantibus otia ducam :
 Signa feram primus, certamina primus inibo,
 In cunctis adero, neque me fraudabo labori.
 Tum veluti sole flores panduntur aprico,
 Nox torpore suo quos astrinxisset opaca,
 Afflatuque vigor lucis respirat amicæ,
 Qui languens gelidis pene exspiraverat umbris :
 Corda ducis monitu sic instaurata virorum,
 Atque pavor radiis explosus iners rationis,
 Pectora fervescunt, in robur brachia gliscunt.
 Cum dextris animos spondent in bella fideles,
 Ulciscique parant et cogunt undique vires.
 Instructos tunc dux cuneos educit in hostem.

Qui dum prodeat et pugnae dum copia datur,
 Ipse loco castra tuto recepit, cohibetque,
 Insidiasque viris molitur ab agmine lectis,
 Captat et hostilem fraudando revincere fraudem.
 Castris interea custodes advigilabant,
 In speculis positi lustrabant omnia visu,
 Prospectumque soli longe lateque petebant,
 Cum procul adventare aciem cernunt numerosam.
 Arma putant hostilia, sed dubii tamen astant,
 Intendunt, id certius ut dignoscere possint.
 Jamque propinquabat paulatim exercitus ille,
 Cujus erat mira species, habitudo stupenda.
 Cedere floriferi censeseris lilia campi,
 Dum nive plus arma, nive plus vexilla niterent,
 Vernarent et equi candore, quibus residebant.
 Plura quid attexam? tellus quasi fluctuat omnis
 Qualibet incedant vibrati luce nitoris,
 Atque jubar solis florentibus innatat armis.

Custodes igitur novitate stupent inopina,
 Ac referunt domino curis urgentibus aegra.
 Nec minus ipse stupet, premit hinc metus, erigit
 [hinc spes,

Quippe quod audisset habitus candere virorum,
 In spem laetorum vocat haud interpret inanis.
 Porro quod ex armis belli praetendere vultum
 Suspensus metuit sibi tristitia ne qua minentur.
 Consulit ergo suos et primores et amicos,
 Atque viros equites praemittens quatuor illo.
 Qui sint? unde domo? quo tendant? quaerere
 [dictat,

Qui veniant? utrum tractent hostilia necne?
 Appropriantibus his, ex praescripto quoque coetu
 Quatuor occursant equites responsa daturi,
 Seque salutantes resalutant officiose;
 Adventusque rogantibus, armorum quoque causas,
 Haec referunt placide, sic et mulcent stupidatos:
 Sit formido procul, constantia cordibus insit,
 Anxietas levae tollatur suspicionis,
 Pacifici siquidem vobis, vestraeque venimus
 Causae tutores, ac vestris hostibus hostes.
 Fungimur obsequio caelesti militiaeque
 Coelitus et missi sumus in solatia vobis.
 Propterea domino redeuntes dicite vestro:
 Nos adeat flentem, et ultra nil vereatur,
 Imo metus nebulam spe detergat meliori,
 Exhibeatque suos conspectus, alloquiumque.
 Nunc quasi post hiemem verno redeunte sereno,
 Post adversa, secunda Deo radiante redibunt.

Legati mandata duci tam fausta reportant.
 Qui tanquam vinclis morore, metuque solutus
 Spe mentem relevat, spe jam super hoste trium-
 [phat,

Illorsum quoque pertendit paucos comitatu.
 Excipiunt equites idem blandamque salutant,
 Ac miris satagunt affectibus advenerari.
 Tum memorant eadem quae missis ante locuti,
 Pluraque subjiciunt, simul indoleant, requirunt
 Dux urbem Siculo sibi tantam quod rapuisset,
 Id perquam sese, respondet habere moleste,

A Praesertim quod eam Christo legasset habendam
 Et Christi membris animabus pro redimendis.
 Hanc, aiunt curam, tantum seponere dolorem:
 Nam Christo quaecunque dabis, quaecunque do-
 [disti,

Est, si quis fraudet, rapiat, minuaturque, casurus,
 Credito nimirum tibi non casura per aevum,
 Quin rata mansura caelo quoque ceptuplicanda.
 Ac te suspensum ne per promissa trahamus;
 Juris cuncta tui jam nunc repetemus ab hoste,
 Restituetque vel in duplum, quidquid tulit abs te,
 Atque satisfaciens ditioni subjicietur,
 Vel capiendus erit et tradendus tibi vincus.
 Tu modo nos audi, sequere, ac dissidere noli,
 Ducturusque tuas tecum dispone catervas.

B Hic sese fidei princeps committit eorum
 Arbitrium sequitur, nullo cunctamine paret.
 In sua castra relict, conducit in arma manipulos,
 Plus una quibus institui nequeat legione.
 Hos tamen hortatur, his praecedat comitatus,
 Bis quoque tricenis occurrere millibus audent,
 Plus quam terrenis, fidens caelestibus armis,
 Illi cum niveum praedux incederet agmen
 Quod bis vicenis confertum millibus esset,
 Nec non fidentem sibimet ferretur in hostem.

Quod simul addiscit Ostorgius, usque stupescit.
 Nam nitor, armorum species, habitus venientium
 Multum intorquebant multa novitate stuporem.
 Tunc qui sint, prope scitatum mitti, et unde?
 Sic quare immineant? tantae quis dux aciei?

C Albato occurrunt venientibus ex grege quidam,
 Qui se quaesiti de militia fateantur,
 Et Christi regno, regique suo famulari,
 Atque venire suum causa dominum capiendi,
 Supplex ni veniat, pacem, veniamque requirat,
 Utque satis Christo faciat Christique ministro,
 Quem super erepta tantum tristaverat urbe.
 Nec mora Trinacrio tam laeva duci referuntur,
 Oppido consultum trepidum petit ille suorum,
 Maturat quoque, quo jussu consultus adire.
 Candidus quidam a comitatu nec minus adsunt.
 Dux ab eis quaerit, quae legati prius, audit,
 Quin et eum gravius pulsant terrore minarum,
 Poenas divinae subiturum scilicet irae,
 Quod Christo, quam contulerit cultor pius, urbem
 D Impius abstulerit raptor, retinere vel ausit.
 Ille veretur, et atterit, ignoscique precatur,
 Facturum spondet quae censeret facienda,
 Quo temere commissa piet correctio digna

Jam fuerat ventum turbae candentis ad agmen,
 Et quae pacis erant, Siculo veniamque rogabat:
 Ecce supervenit et Sardorum quoque ductor,
 Cui se vel totam mox subjugat Triquetram,
 Nec non dupliciter dispendia quaeque reformat.
 Foedera panguntur, et pax firmatur utriusque,
 Plenaque jam fides concordia reddit amicos.
 Si duo cum flabris mare versarint diuturnis
 Hinc Boreas, illinc Auster, diversa frementes,
 Subsidunt tandem Phoebusque silent rutilante,
 Eusebio coetus tum candidus ille profatur,

Istaque sufficientæ sibi, perquirat amice.
 Annuit, ac plures satagit dependere grates,
 Et qui sint, nosse vanum jam non putat esse.
 Supplex accedit, subtilius inde requirit.
 Nec secreta viro sua quibant abdere tanto,
 Cujus erant meritis sortiti gaudia laeis,
 At sibi proficue vel pluribus hoc aperire :
 Nos, aiant, animæ defunctorum sumus ille,
 Quas divina tuis salvavit gratia factis :
 Nos quibus a Satanæ laqueis, misera ditione
 Peccatique jugo feliciter eripuisti,
 Luris et æternæ penetralibus inseruisti
 Ecclesiis vel pauperibus tua participando,
 Seu Christo quæ grata probentur, rite studendo.
 Nec pigeat certe bona pro nobis studuisse.
 Nactus es hinc siquidem regis cœlestis amorem,
 Sanctorum quoque vel justii cuiusque favorem,
 Imo voluntate nunc usque bona quod agebas
 Scilicet ex propriis opus acceptabile votis,
 Nostræ jam monitu precis obsequiique fidelis
 Plenius exsequere, melius, meliusque studeto,
 Quatenus erepti per te pœnisque soluti

A Vitam seu pacem tibi perpetuamve salutem
 Nobiscum pariter orent indeficienter.
 Non etenim dubites, quia nos, quos aspicias, omnes
 Vitæ reddideris pacato iudice nobis,
 Multos et reddes, vigilantia si pia duret.
 Sic duce commonito, sic magnifice relevato
 Floridus ille sui questus, felix quoque cœtus
 Suppliciter sese possit quo solvat abire.
 Dux toto lacrymas affectu fundit obortas,
 Mira Deum facientem collaudat, benedicit,
 Qui sua tam mire secreta sibi patefecit.
 Solvit et albatum contestans plurima cœtum.
 Ille invisibiles repetit, quæ venerat, arces.
 At vir devotus, vir plane religiosus
 O quantas studii generoso pectore sancti
 B Extulit hinc flammam oleo pietatis aductas !
 Nec valet hoc dici, nostro nec carmine scribi,
 Expendat potius cujuslibet id meditatus,
 Perfectus crevit, melius bene cœpta peregit
 Nec fructu caruit, quia centuplicata recepit,
 Additus æternæ possessor et incola terræ.

EPILOGUS.

Qui valeant habitum sumere corporeum
 Res non corporeæ, perquiras forsân, amice
 Quatenus humanis participant oculis
 Visibiles animæ quæ jam formas posuere.
 Nec quis membrorum suppetat officium
 Verborum modulos ut fornicat articulatos,
 Id mens atque meum non capit ingenium.
 Arcanum tale cuivis haud credo patere,
 Nutu sed fieri non nego posse Dei,
 Nil impossibile soli quia nascitur esse.

C Nam sic multiplices dum memorent apices,
 Humani quivis speciem quod spiritus oris
 Sæpius induerit, verbaque protulerit
 Tam bonus atque malus, falsumne vel autumet
 [uilius.]

Quod tu conspicuo præditus ingenio
 Disquiras tecum, sit qualiter accipiendum,
 Altius hoc certe si libet inspicere,
 Patrum ceu speculo scriptis utare sereno.

PROOEMIOLUM LIBRI SECUNDI.

Ecce cano pene vulgari singulari versu
 Atquo terc plane levibus compendia Pyrgi :
 Quod memores tale tibi gratum carmen, amice.
 Et quia jam pinxit stylus anteriore libello
 Quos pariant agapis fructus impendia sanctæ :

D Nunc quoque quid valeant divinæ mystica mensæ
 Vinum cum pane, suppinget posteriore.
 Pertæsus nostræ si non eris ipse camenæ,
 Gratum scribere erit, et nec scripsisse pigebit.

LIBELLUS SECUNDUS.

De milite captivo et per salutarem hostiam liberatō.

Alterutra reges duo pugna conseruere
 Sanguine, divitiis exercitibusque superbi.
 Vis utriusque gravis, idcirco gravissima strages
 Impulit utrinque, fera mors hinc sævit et inde
 Occubere viri, funestaque vulnera densim
 Infregere acies, nec non par pene periculum.
 Namque reportarit unus licet hoste fugato
 Victrices aquilas, tamen usquequaque cruentas.
 Amisit siquidem lethali vulnere fratrem,
 Charorum quoque nonnullos cum parte aciei.

Inter quos etiam fidum cecidisse ministrum
 Obtigit illius, mactæ juvenem probitatis
 Plagis prægravibus, jam sanguine qui vacuatus
 Unius spatium noctis pariterque diei
 Exanimus pene mansit, vitæque carenti
 Assimilis turbæ, quæ circumfusa jacebat.
 Ast ubi vitalem sensim per membra calorem
 Et vires, sensu demum redeunte, resumit :
 Assurgit, residet, nec non pro posse suarum
 Altos plagarum religans instringit hiatus.

Tum modica pectus requie componit anhelum,
 Ac licet invalidus in gressum subrigit artus,
 Insistitque viam, si forte quis obvius adsit.
 Qui curam sibi compatiens impendat amicus.
 Quem dum quaeritat, hostis adest, captumque retentat.
 Et ducis in vultum perducit discutiendum.

Unde sit ille rogat, seu cujus conditionis?
 Cujus et officii? num liber, seu popularis?
 Dissimulat juvenis quod erat solers aperire,
 Invidiamque cavens, Sum pauper rusticus, inquit,
 Legitimoque mihi conjux annexa cubili.
 Res nobis tenues, indeptum denique quiddam
 Servitio fuerit, socios partimur in usus.
 Tum, bone dux, cum sim bellandi ignarus et expers,
 Nil patriæ propter aliud sum castra secutus,
 Quam quo militibus deferrem expendia victus,
 Edicto ut mihi regali paribusque statutum.
 Des igitur veniam, plecti servos minus æquum,
 Observare quibus reges dominosque necesse est.

Flectitur his princeps, misero dolet, ac miseretur.
 Colligit hinc, adhibet medicos, impendia præbet.
 At postquam rediit vigor et sanescere cœpit,
 Noctu ne fugeret, vinciri compede jussit.
 Sed potuit nulla vincetus ratione teneri.
 Nam simul abscessit custos, qui vincula strinxit,
 Est invisibili auctum virtute solutus,
 Attonito tanta nimis ipsomet novitate.

Frater porro sibi vita decoratus honesta
 Officiumque gerens venerabile presbyteratus
 Fama qui inductus armis illum cecidisse,
 Sedulus extinctum properavit tollere corpus
 Alterius, sed enim qui forte simillimus esset,
 Juveniens campo fratris putat esse cadaver.
 Hoc levat, hoc vehit in patriam, tumulatque decenter,
 Ejus pro requie nec omittit percelebrare
 Missarum officia devota sedulitate.
 Hinc veluti dictum, revera proveniebat,
 Ne juvenem imposita quissent constringere vincla.

Sed fidei quisquam ne ascripserit hoc peregrinæ,
 Veridico papa Gregorius aureus ore.
 Nequaquam absimile quiddam legitur memorare,
 Ductus quod fuerit quidam captivus ab hoste,
 Qui tulerit multos aretissima vincla per annos,
 Excessisse tamen vita dum credidit uxor,
 Illius ob requiem certis holocausta diebus
 Mystica libari sacram faciebat ad aram
 Salvificum Christi corpus Christique cruorem,
 Illices et boiæ a captivo dissiliebant,
 Atque facessebat labor, infictique dolores.
 Ad natale solum qui post quandoque regressus
 Plenius uxori, quod contigerat, patefecit.
 Quæ protestata est horasque fuisse dieaque
 Ipsius oblatae toties relevamine sacri.

Quin et Waraccam maris atro gurgite nautam
 Absorptum pene doctor non præterit ipse,
 Præsidio tutam tali ereptumque fuisse.
 Est igitur uil commodius nil dignius isto,
 Quo vivunt animæ, vegetantur corpora sacro,
 Quo tam corporei quam nexus spirituales

A Libato digne lentescunt absiliuntque.

Denique majori quinam cumulantur honore,
 Quam quibus id tractare, sacrare tributa potestas,
 Scilicet officio si consonet actio vitæ
 Sintque manus mundæ, cordis sine sordibus arca
 Quæ man cœleste queat, ut par est retinere?
 Nam facit esse deos Dens aris victima factus.
 Verum cœpta prius ordiri jam repetamus.

Ergo stupens juvenem princeps haud posse ligari,
 Id quonam fiat, satagit perdiscere pacto.

Haudquaquam, Domine, scelere hoc veritas, ait ille
 Artis neu magicæ reputes præstigia nosse,
 Hoc a Christicola procul esto pectore, fronte
 Congestante insigne crucis baptismate uncto.
 Ars magis hæc hominum sub dæmonis agitantum,

B Quis ratio nulla, grave pectus, et actio dira.
 Nam retinent animas terreno in pulvere curvas,
 Nec barathri metuunt mala, nec cupiunt bona cœli,
 Perditio quorum certissima, ut respiscant.
 Presbyter officio quin in patria est mihi frater,
 Exemptum bello qui me, velut æstimo, credens
 Munia missarum pro me veneranda frequentat,
 Ac modo si seculo pœnis addicerer illo,
 In quod succedunt, ex hoc quicunque recedunt
 Illius requiem meritis fortasse mererer.

Præterea tempus inibi degens aliquantum
 Idem clarorum juvenis spectamine morum
 Prodius est, minime vulgari forte fuisse
 Stemmata, quinimo quod celabat, generoso.

C Quippe quod addidit, longum quod traxit in usum
 In tempus longum, nequit ullus dissimulare.
 Sed quisunque patet propensus sedulo signis.
 Hinc et adorsus eum princeps vocat ille seorsum,
 Utque sibi retegat, qui sit, propensus instat
 Dummodo nil fallat, tutum super hoc fore firmat
 Prodam vera, refert etsi graviter cruciandus,
 Nec fictis utar, etsi crudele necandus.

Nempe sui regis et miles et officialis,
 Regis præcipuos non infimus inter amicos,
 Nec populare genus mihi, clareo sanguine avito.
 Ingenui mores, ait, et responsa vel actus
 Prodebant mihi, quod non gente gregarius esses.
 Et tu sine quidem consumi dignus acerbo,
 Namque tui-Martæ regis tristisque triumpho

D Amisi fratres, consanguineos et amicos:
 Sed tibi jurata nequaquam conviolabo,
 Atque fidem pactam nec pœna vindice solvam,
 Nec scindam morte, quin plectam venditione.

Ex plagis igitur ubi plane convalesset,
 More subhastatum servi, qui obvenerit armis,
 Uni Fresionum pretio contradidit illum.
 Quique studens servum vinclis retinere coem-

[ptum

Nec valuit nodis combere nec artibus ullis,
 Multimodis quanquam variasset pondera bacris,
 Res tamen hæc mira, cum torna surgeret hora,
 Missas quando sacras fieri solemniter usus,
 Crebrius in juvene jam fato proveniebat.
 Hinc et ei sese redimendi indulta facultas,

Pendere si pretium pro libertate valeret,
 Isque suo jurans domino seu mittere pactum,
 Denno seu regredi, fidei nec prodere sacrum,
 Iotherum petiit regem casusque relexit,
 Ac sibi munificum regali munere sensit.
 Quippe sororis eum norat viguisse ministrum.
 Ergo suo summam misit domino sibi pactam
 Ac sic servitio exutus patriam repetivit.
 Fratri nec tacuit, vel quæque sinistra tulisset,
 Vel quæ divino sensisset commoda dono,
 Ebere quam dulci casus sese inter amaros
 Vincula laxando lactarit eumque levando,
 Præsbyter indicis certum tenuit referentis
 Illis temporibus dumtaxat sive diebus

A* Dextram subsidii victum meruisse superi,
 Implorare Deum quibus astiterit super isto
 Delibando sacram Christi mysteria ad aram.
 Imo neque hoc Invenis animadvertit minus idem,
 Et referens multis, ad opus multos pietatis
 Cœlitus in sese facta movit pietate.
 Scilicet ut pro se, pro charis, proque propinquis,
 Quos sive hæc vita retineret, sive futura,
 Pervigiles libare preces Christo studuissent
 Pauperibusque piam pro posse impendere curam :
 Quodque bonis majus, reliquis quod dignius esset
 Missarum impense sacra fecissent celebrari,
 Quæ tam corporibus quam proficiunt animabus,
 Unica commoda vera salus, alimonia perpes.

EPILOGUS.

Hand equidem oubitat, quicumque viget ratione
 Omnicreatorem omnia posse.
 Pro libito, pro consilio utitur ipse creatis,
 Quæqua flexerit, illa sequuntur.
 Non igitur mirum vincti absiluisse catenas
 Ipsius virtute sacrorum,
 Evaleat cum vis et idem cujuslibet herbæ,
 Quam picus admonstraverit ales.
 Invenies physicos etenim meminisse peritos,
 Quod si quis nido inserat hujus
 Vincula digressæ, pullis ut quæreret escam,
 Dum revolat, neque tecta patere
 Offendit, quamdam perquirat et applicat herbam,
 Qua mox involucrum omne resolvit.

B Tum notat atque legit, qui captat habere cadentem
 Jam potis omnem hac vincere nodum.
 Me volucris nempe sic experientia brutæ
 Arcanæ vis ut movet herbæ.
 Omnia sed sensus comprehendere non valet ullus,
 Quæ mirabilis edidit auctor.
 Papæ qui volucrum, vel qui genus omne animan-
 [tam
 Naturasve retexerit omnes,
 Herbarum, lapidum, lignorum nomina, vires,
 Inno quis explicet omnia? Rerum
 Ritæ Creatorem vel nosse vel excoluisse
 Vera scientia, summa salutis.

REINERI MONACHI

DE ADVENTU

RELIQUIARUM S. LAURENTII MARTYRIS

ROMA LEODIUM

LIBER

.Cum aliis diversi generis carminibus et epigrammatibus.

(D. Bern. PEZIVS, *Anecd. IV, III, 120.*)**INCIPIT PROŒMIUM.**

Argento, gemmis, auro species minuuntur
 Nube situs longi, quando neglecta premuntur
 Et rutilum quamvis chalybem rubigo lacescit,
 Otia si patitur, usumve manumve recessit :
 Sic decor et robur, sic quælibet ars hebetatur
 Assueti minime quando cura vegetatur.
 Et scabiem tentat animi torpedo nitorem

C Si tædet studiorum, dissimulatque laborem
 Prosa seu pedibus, uti libet. Unde frequenter
 Oram vel tenuis, ne marceat insipienter.
 Ardor inest legere, meditari, scribere plura.
 Nam data desidæ vitiis mens est ruitura.
 Carmine Laurenti nunc procelebrare [/. perce-
 [lebrare] nostro